

Poteten, historien og Hagtvet

Av Nils Rømming, Oslo

Poteten og historien har én ting felles. De kan brukes til alt. Professor i statsvitenskap Bernt Hagtvet demonstrerer det på en overbevisende måte i sin kronikk om Fremskrittspartiet og demokratiet 9.8.

Hagtvet er ute for å ta Øystein Hedstrøm og Vidar Kleppe, og velsigne ham for det. Om Hagtvets oppskrift er den rette, vil vise seg ved valget. Antagelig er den det ikke.

De som biter på de primitive argumentene til de to Frp.-lederne, er antagelig så forstokkede at neppe noe kan rokke ved deres oppfatninger. Mer sannsynlig er det at aksjonen for å stigmatisere paret vil gjøre dem til underdogs, en art som appellerer til folks medfølelse, og at resultatet blir et tilbakeskritt for dem som er ute etter herrenes skalper.

Mer effektivt vil det antagelig være å slippe Hedstrøm og Kleppe til på TV i beste sendetid, stilt opp mot personer som kan ta luften ut av parets ballong.

Men Hagtvet er neppe den rette til oppgaven. Han stiller seg for lagelig til for hugg. Det viser hans bruk av historiske eksempler. Hagtvets sitat fra Bjørnsons artikkel «Fremmed» f.eks. er svært uheldig valgt: «Hva var Norge uten de Fremmede? I Haandverk, Industri, Teknikk, Handelskab, Kunst, sociale og politiske Opgaver» osv. Underforstått, de «fremmede» – innvandrere – er til nytte, derfor må de slippes inn.

Javel, hvis innvandrerne ikke er til nytte for håndverk, industri, teknikk, handel, kunst m.v., skal de da ikke slippes inn? Jeg går ut fra at Hagtvets syn er at innvandrere skal slippes inn uten skjeling til deres «nytte». De skal slippes inn fordi de er mennesker i nød.

Men Hagtvet har åpenbart ikke tenkt over at sitatet kan vendes mot innvandrere. Hedstrøm og Kleppes syn er jo at innvandrere ikke er til nytte og derfor ikke må slippes inn. Professoren leverer Hedstrøm og Kleppe argumenter på et fat. De vil nok vite å forsyne seg.

Hagtvet tyr også til okkupasjonstiden for å få ram på herrene, og kommer enda uheldigere ut. Han skriver: «-å få seg til å si at NS-folk bare ble dømt fordi de hadde ytet bistand til fienden – er å skrive historie ut fra politiske dagsbehov».

Hagtvet har tydeligvis fått for seg at det var straffbart å være nazist, eller nazi-sympatisør under krigen, og at NS-folk ble dømt for det. Hadde det vært straffbart å være nazist eller nazi-sympatisør, ville landssvikoppgjøret måtte omfatte en tiendedel av befolkningen - 350 000 mennesker. Tallet kan Hagtvet finne i Aschehougs store Norges-historie, bind 11, forfattet av historiker Even Lange. Han anslår at det under krigen var tre-fire sympatisører med NS-regimet for hvert medlem, dvs. hver tiende innbygger var nazist eller nazi-sympatisør. Berge Furre kommer til et lignende tall i sin Norges-historie.

Langes og Fures forholdstall mellom medlemmer og sympatisører er i samsvar med andre partiers erfaringer. Men tallet rokker ved nasjonalmyten, og det vil ta tid før de gjør sitt inntog i lærebøkene.

I motsetning til hva professoren tror, ble NS-folk dømt bare for bistand til fienden, ikke for et nazistisk sinnelag. Ordet nazisme forekommer ikke i landssvikanordningen, landssvikloven eller som domsgrunn i landssvikdommer.

Hagtvet ville gjort klokt i å lese professor Johs. Andenæs' bok om landssvikoppgjøret, «Det vanskelige oppgjøret», før han satte seg til PC'en. Andenæs redegjør inngående for hvorfor man valgte å dømme NS-medlemmer for konkrete overtredelser av straffeloven – paragrafene 86 om bistand til fienden og 98 om endring av statsforfatningen med ulovlige midler - fremfor deres meninger. Han skriver (med uthevet skrift for å være sikker på at man skal få med seg poenget): «De ble ikke straffet fordi de hadde vært nazister. Nasjonal Samling var før 1940 et lovlig parti. Det var ikke straffbart hverken å stå i NS eller å hylle Hitler og det nasjonalsosialistiske Tyskland». Altså, det stikk motsatte av hva Hagtvet påstår i sin kronikk.

Valget forbitret NS-medlemmer, fordi de håpet å bli dømt for sine meninger, ikke for å ha overtrådt straffeloven. Det første gjorde en fortjent til martyrollen, det andre til kainsmerket.

De siste på NS' skanse – den harde kjerne i Institutt for Norsk Okkupasjonshistorie – INO – håper fortsatt på martyrollen. At de skulle få støtte fra professor Hagtvet, er nok mer enn de har våget å håpe på.

+

M. M. / 18/8.24